

ICCSOR

Journal of Applied and Theoretical Social Sciences

ISSN:2687-5861

JATSS, 2021; 3(3), 244-262

First Submission:15.07.2021

Revised Submission After Review:29.08.2021

Accepted For Publication:06.09.2021

Available Online Since:30.09.2021

Research Article

Governance and Economic Evaluation of Governance: Turkey's Good Governance Indicators

Buse Yürükoğlu¹

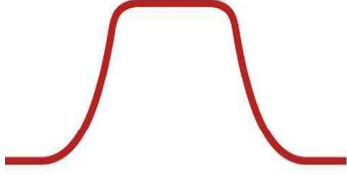
Abstract

Today, although governance is important for every country, it is of great importance in solving economic and social problems especially in developing countries. Many studies in the literature reveal that the understanding of governance affects the economic performance of countries positively. In this context, it is possible to evaluate countries comparatively by considering the effects of their governance quality on national economies. In this study, it is aimed to emphasize that the countries that are in a good position in terms of governance indicators are generally more successful in sustainable economic growth and development, and it has been tried to show that institutional differences are effective on the development gap between countries. In this study, the role of governance on economic growth and development was discussed and comparisons were made between Turkey and G7 countries based on the governance indicators in The Worldwide Governance Indicators (WGI) of the World Bank and economic performance data obtained from the World Bank. Governance indicators and macroeconomic data obtained from the World Bank are tabulated and the current situation of Turkey and G7 countries is interpreted. Significant differences were observed in the comparisons made. G7 countries have high scoring governance indicators that can produce positive economic results. On the other hand, Turkey's economic and governance indicators lag behind the averages of developed countries.

Keywords: : Governance, Economic Growth, Economic Development, Governance Indicator

JEL Codes: G30,G38, O17, O10, O47.

¹ Tekirdağ Namık Kemal University, Institute of Social Sciences, Public Finance Department Master's Degree Student, buse.yurukoglu96@gmail.com, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-9458-7644>

ICCSOR

Journal of Applied and Theoretical Social Sciences

ISSN:2687-5861

JATSS, 2021; 3(3), 244-262

İlk Başvuru:15.07.2021

Düzeltilmiş Makalenin Alınışı:29.08.2021

Yayın İçin Kabul Tarihi:06.09.2021

Online Yayın Tarihi:30.09.2021

Arastırma Makalesi

Yönetişim ve Ekonomik Performans: Türkiye ve G7 Ülkeleri İçin Bir Değerlendirme

Buse Yürükoğlu¹

Öz

Günümüzde yönetim her ülke için önemli olmakla birlikte özellikle gelişmekte olan ülkelerde yaşanan ekonomik ve sosyal sorunların çözümünde büyük önem arz etmektedir. Literatürde birçok çalışma yönetim anlayışının ülkelerin ekonomik performansını olumlu yönde etkilediğini ortaya koymaktadır. Bu bağlamda ülkeleri yönetim kalitelerinin ülke ekonomileri üzerinde yarattığı etkileri ile ele alarak karşılaştırmalı olarak değerlendirmek mümkün olabilmektedir. Bu çalışmada yönetim göstergeleri açısından iyi konumda olan ülkelerin, sürdürülebilir bir ekonomik büyüme ve gelişme konusunda genellikle daha başarılı olduğu vurgulanmak istenmiştir ve ülkeler arası gelişmişlik farkı üzerinde kurumsal farklılıkların etkili olduğu gösterilmeye çalışılmıştır. Çalışmada yönetimin ekonomik büyüme ve gelişme üzerindeki rolü ele alınmış olup Türkiye ile G7 ülkeleri arasında Dünya Bankası'nın The Worldwide Governance Indicators'da (WGI) yer alan yönetim göstergelerine ve Dünya Bankası'ndan elde edilmiş ekonomik performans verilerine dayanarak karşılaştırmalar yapılmıştır. Dünya Bankasından elde edilen yönetim göstergeleri ve makroekonomik veriler tablolaştırılarak Türkiye ve G7 ülkelerinin mevcut durumu yorumlanmıştır. Yapılan karşılaştırmalarda önemli farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. G7 ülkeleri olumlu ekonomik sonuçlar doğurabilen yüksek puanlı yönetim göstergelerine sahiptirler. Türkiye'nin ise hem ekonomik hem de yönetim göstergeleri gelişmiş ülkelerin ortalamalarının gerisinde kalmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Yönetişim, Ekonomik Büyüme, Ekonomik Gelişme, Yönetişim Göstergeleri

JEL Kodlar: G30,G38, O17, O10, O47.

¹ Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maliye Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi, buse.yurukoglu96@gmail.com, Orcid ID: <https://orcid.org/0000-0002-9458-7644>

1. Giriş

1980’li yıllardan itibaren küreselleşme ile ekonomik, siyasal, teknolojik, sosyo-kültürel birçok alanda değişimler yaşanmaktadır. 1980 sonrası ekonomiye müdahalelerin sınırlandırıldığı, merkezi kontrol ve düzenlemelerin azaltıldığı liberalizasyon sürecine girilmiştir. Piyasa merkezli düzenlemeler karşısında gelişmekte olan ülke ekonomilerinde arzu edilen olumlu gelişme sağlanamamıştır. Düşük ekonomik performansın sebebi ülkelerin politik sistemlerinin ve kurumsal yapılarının zayıflığına bağlanmıştır. Böylece dünyada yaşanan neoliberal politikalar ve küreselleşme ile yeni yönetim anlayışlarının ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur. Yaşanan ekonomik verimsizliğe karşı çözüm arayışı olarak Dünya Bankası tarafından “yönetişim” yaklaşımı gündeme gelmiştir. Günümüz anlamıyla 1989 yılında tanımlanan yönetim kavramı 1990’lı yıllar itibariyle sıkça kullanılmaya başlanmıştır. Yönetişim içerisinde katılımcılık, şeffaflık ve demokratikleşmeyi barındırmasıyla çoğu ülke tarafından uygulamaya geçirilmeye çalışılan ortak bir değer haline almıştır.

Sürdürülebilir bir ekonomik büyüme, gelişmekte olan ülkelerde makroekonomik sorunları çözmek ve kalkınmayı sağlamak için temel hedeftir. Bu nedenle yönetim, uluslararası kurumların raporlarında özellikle kurumsal, siyasi ve yönetim yapılarındaki zayıflıklar nedeniyle ekonomik büyüme ve kalkınmayı gerçekleştiremeyen gelişmekte olan ülkelere önerilmektedir. Yönetimin, piyasa ve toplum karşısındaki dönüşümü ekonomik gelişmeye katkı sağlamaktadır. Belirsizliklerin ve risklerin az olduğu kurumsal kalite düzeyinin yüksek olduğu bir ülkede piyasalar etkin işlerken sermaye akımları ve yatırımlar için uygun ortam yaratılmaktadır. Neticede ekonomik büyüme ve kalkınmanın hızlanması söz konusu olduğundan yönetim olmadan sürdürülebilir bir ekonomik gelişme olanaksız gözükmektedir.

Çalışmada birinci bölümde yönetim kavramı ve ardından ikinci bölümde yönetim unsurları ele alınmış olup üçüncü bölümde yönetişimin ekonomik büyüme ve gelişme üzerindeki etkisi incelenmiştir. Yönetişimin bir ülkedeki ekonomik performansı etkileyen faktörlerden biri olduğunu savunan birçok görüş bulunmaktadır. Bu bağlamda dördüncü bölümde kurumsal kalitenin bir göstergesi olan Dünya Bankası’nın yönetim göstergeleri ve ekonomik verileri kullanılarak Türkiye ve G7 ülkelerinin yönetim düzeyi ve makroekonomik göstergeleri karşılaştırılmıştır. Böylece yönetim kalitesinin ülkelerin ekonomik performansları üzerindeki etkisi karşılaştırılmalı olarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonunda ise küresel rekabet ortamı içerisinde yönetişimin önemi vurgulanmıştır ve sonuç kısmına yer verilmiştir.

1.Yönetişim Kavramı

Küreselleşme olgusunun etkisiyle ekonomik, siyasal, sosyal ve kültürel yönlü yaşanan değişimler yönetim kavramının önem kazanarak yaygınlaşmasında etkili olmuştur. Dünya ekonomisinde yaşanan değişimler uluslararası ticareti, sermaye ve finans pazarlarını yeniden şekillendirmiştir. Fakat sermaye ve yatırımların hareketliliği, gelişmekte olan ülkeleri dış etkilere karşı korumasız ve kırılgan bir hale getirmiştir. Neoliberal politikaların istenilen ekonomik performansı yaratamaması ülkelerdeki katı, gizli ve tek taraflı hareket eden yönetim anlayışlarının sorgulanarak zayıflaması sonucunu doğurmuştur. Piyasa sisteminin etkin işlemesi için devleti ekonomiden tamamen devre dışı bırakmak mümkün olmamakla birlikte devletin fonksiyonları ve görevleri değişime uğramıştır. Yönetimsel ilişkilerin düzenlenmesi ve iyileştirilmesi için yeni yönetim anlayışı olarak 1980’li yılların son dönemlerinde “yönetişim” görüşü tanımlanmıştır. Dünya Bankası’nın 1989 yılında yayımladığı “Sub-Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth” raporunda ilk kez bugünkü anlamıyla yönetim kavramı ile karşılaşılmıştır. Afrika’nın kalkınması ile ilgili olan bu raporda Afrika’nın kalkınma sorunu yönetim kriziyle ilişkilendirmiştir (World Bank, 1989: 60). Özellikle gelişmekte olan

ülkelerin kırılgan ekonomileri ve sağlıklı olmayan kamusal yapıları karşısında önerilen bu anlayış 1990'lı yıllardan sonra kısa sürede bütün yönetim faaliyetlerinde önemli bir konu haline gelmiştir.

Yönetişim kavramının birçok disiplinle ilişkisi bulunmaktadır. Ekonomiye yönelik, demokratik ve sosyal açıları olan kapsayıcı bir kavramdır. Bu nedenle tek bir anlamı ve tanımı bulunmamaktadır ancak uluslararası kuruluşlar yönetim teorisinin geliştirilmesinde ve uygulanmasında çok önemli bir yere sahip olmuştur. Bu nedenle uluslararası kuruluşların yönetim konusuna yönelik tanımlamaları dikkat çekmektedir. Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP)'nda (1997) "*Bir ülkedeki ekonomik, siyasal ve idari otoritenin her düzeydeki işlemleri yürütmesi anlamına gelmektedir. Vatandaşların ve toplumsal grupların kendi çıkarlarını korumak ve yasal haklarını kullanmak için gerekli mekanizmalara ve kurumlara sahip olmalarını gerektirir.*" şeklinde yönetim tanımlanmıştır (Aktan, 2015: 55). Dünya Bankası (1992) ise yönetişimi "*Açık ve öngörülebilir bir karar alma sürecinin; profesyonel bir bürokratik yönetimin, eylem ve işlemlerinden sorumlu bir hükümetin ve kamusal sürece aktif bir şekilde katılımında bulunan sivil toplum ve hukukun üstünlüğünün geçerli olduğu bir düzeni ifade eder.*" şeklinde tanımlamıştır (Aktan, 2015: 56). Devlet Planlama Teşkilatına ait olan Kamuda İyi Yönetişim: Özel İhtisas Komisyonu Raporunda ise; "*Yönetişim, demokrasi, hukukun üstünlüğü ve insan hak ve özgürlüklerine önem veren, katılımcılığın, etkinlik ve etkililiğin, denetimin, yerinden yönetimin, açıklık, saydamlık ve hesap verebilirliğin, kalitenin, liyakatin ve etiğin hakim olduğu, sivil toplumu ön plana çıkaran ve sivil toplum kuruluşlarının gelişmesinin önünü açan, bağımsız işleyen bir yargı düzenine sahip olan, teknolojiye uyumlu bir ekonomik ve siyasi düzendir.*" şeklinde tanımlanmıştır (DPT, 2007: 5). Yönetişim anlayışı kısacası klasik yönetim anlayışına karşı doğan hukukun üstünlüğü, karşılıklı etkileşimi, şeffaflık unsurlarını barındıran, ekonomik, sosyal ve siyasi düzen üzerindeki etkisi ile kalkınma ve sürdürülebilir büyüme yaratabilen bir anlayışı ifade etmektedir.

2.Yönetişimin Temel Unsurları

Yönetişim; katılımcılık, hukukun üstünlüğü, şeffaflık, cevap verebilirlik, eşitlik, etkinlik, hesap verebilirlik ve stratejik vizyon olmak üzere birbirini tamamlayan başlıca sekiz ilkedен oluşmaktadır. Yönetişim ilkelerinin uygulanmasıyla ortaya çıkan durum ise iyi yönetişimdir. Bu unsurlar (Özer, 2006: 79-81);

1. **Katılımcılık;** Halkın kurumlar aracılığı ile yönetime katılmasını ifade etmektedir. Vatandaşların politikaları belirleme, uygulama ve denetleme sırasında yönetime paydaş olmasını içermektedir. İfade özgürlüğünü de içeren bu ilke demokrasi ile ilişkilidir.

2. **Hukukun Üstünlüğü;** Tüm yönetim alanı ve düzeyinde, her türlü eylem ve işlemlerin yasal çerçeve ile gerçekleştirilmesi hukuku uygun, hukuka bağlı hareket edilmesini ifade etmektedir. Yasaların adil ve eşit bir şekilde uygulanmasını içermektedir.

3. **Şeffaflık (Saydamlık);** Şeffaflık, karar alma sürecinde ve kararlar uygulanırken bilgiye ulaşabilmeyi ve izlemeyi mümkün kılmaktadır. Böylelikle hatalardan ve yolsuzluklardan oluşan kayıpların en aza indirilmesi beklenir, devlete olan güveni artırmaktadır.

4. **Cevap Verebilirlik;** Kurumların ve usullerin vatandaşlara hizmet verebilmesini içermektedir.

5. **Eşitlik;** Halkın refah seviyesini iyileştirmek ve sürekli kılmak için eşit fırsatlar yaratabilmeyi içermektedir. Aynı zamanda vatandaşlara tarafsız ve adil muamele yapılmasını kapsamaktadır.

6. **Etkinlik;** Ülkede kaynakların etkili kullanılmasını ve toplum ihtiyaçlarını karşılayabilen etkin politikalar yürütülmesini ifade etmektedir.

7. **Hesap Verebilirlik;** Kurumların sadece karar alırken ve uygularken değil kararların sonuçlarından da sorumlu olmasını ve hesap verebilir olmasını içermektedir.

8. **Stratejik Vizyon;** Yönetişimi uygularken hedefleri belirleme ve bu yolda doğru ve sürekli stratejiler yaratmayı kapsamaktadır.

Yönetişimin uygulama alanı bulması ile sağlanabilecek yararlar; kamu yönetiminin etkin kılınması ve vatandaşa yaklaşması, yolsuzlukla mücadele edilmesi, katılımcılık sayesinde kararların zenginleşmesi ve kararlar uygulanırken etkinliğin sağlanması, demokrasinin güçlenmesi, kurumların meşruluğunun artması, karar ve işlemleri açık ve anlaşılır kılması şeklinde sıralanabilir (TESEV, 2008 :18). Yönetişim anlayışının uygulanması ile ekonomik performans üzerinde iyi sonuçlar doğurması beklenmektedir. Devlet yönetim ilkeleri çerçevesinde kurumları aracılığı ile sağlıklı bir piyasa işleyişi için alan oluşturabilmektedir. Bu nedenle yönetişimin ekonomik büyüme ve gelişme ile aynı yönlü ilişki içerisinde olduğunu söylemek mümkündür.

3. Yönetişimin Ekonomi Büyüme ve Gelişme Üzerindeki Rolü

Geçmişten günümüze kadar çeşitli iktisadi düşünceler devletin ekonomideki büyüklüğü ve rolü üzerinde belirleyici olmuştur. 1980 sonrası neoliberal iktisat politikaları ile devletin ekonomideki rolünün küçültülmesi görüşü hâkim olmuştur. Neoliberaler, devletin müdahalelerinin kaynak dağılımında istikrarı sağlamadığını, gelir dağılımında adaleti tesis edemediğini, ekonomide istikrar ve büyümeyi sağlayamadığını savunmaktadırlar (Zafir, 2009 :70). Böylece devletin müdahaleci, planlamacı yönü zayıflayarak piyasaya açık olmanın gerekliliği gündeme gelmiştir ve devlet-piyasa birlikteliğine doğru bir geçiş yaşanmıştır. Fakat 1980’li yılların sonlarına gelindiğinde neoliberal yaklaşımın istenilen sonuçları vermediği gözlemlenmiştir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde liberal gelişmeler ekonomik sorunları çözmeye yetmemiş hatta ekonomileri olumsuz etkilemiştir (Güzelsarı, 2003 :20). Neoliberal gelişmeler ile bazı ülkeler güçlü mali alanı yakalamışken bazı ülkelerin istenilen ekonomik performansı gerçekleştirememesini birçok faktöre bağlamak mümkün olsa da neoliberal yaklaşımın aksaklıkları, ülkelerin politik sistemlerinin ve kurumsal yapılarının zayıflığına bağlanmıştır. Kamusal sorunlara ve ekonomik verimsizlik sorununa karşı çözüm arayışı olarak Dünya Bankası ve diğer uluslararası ekonomik kuruluşlar tarafından yönetim kavramı ve modeli vurgulanmıştır (Kalfa ve Ataay, 2008 :230). Kısacası 1980 sonrası dönemde görülen küreselleşme ve neoliberal gelişmeler kamu yönetiminin dönüşüm geçirerek yeniden yapılanmasında etkili olmuştur (Doğan, 2016 :1796).

Sürdürülebilir bir büyümenin birçok bileşeni olabilmektedir. 1980’li yıllarda ekonomi literatürüne eklenen içsel büyüme modeli ile ekonomik büyümeyi etkileyen unsurlara teknolojik gelişmeler ve yeniliklerde dahil edilmeye başlanmıştır (Güzel, 2019 :319). İçsel büyüme modeli, ekonomik büyümeyi ekonomik sistemin içsel güçlerinin bir sonucu olarak görmektedir. Ülkeler arası farklılık gösteren ekonomik büyümenin nedenlerini açıklamaya yetmeyen bu bileşenler arasına zamanla yapılan çalışmalar ile beşeri sermaye, kurumsal yapı gibi bir çok farklı öge dahil edilmiştir. Yönetişimin de ekonomik büyüme ile ilişkilendirilmesinin büyüme modellerindeki yaşanan gelişim ile ortaya çıktığı görülmektedir. Yönetişim, ekonomik büyüme ve gelişme ile ilişkilendirildiğin de genelde kurumsal açıdan ele alınmaktadır (Güzel, 2019: 320). Douglass North ile ortaya çıkan yeni kurumsal iktisat, kurumsal yapının ekonomik performans üzerinde etkili olduğunu ileri sürmektedir. Douglass North “*Kurumlar, bir toplumdaki oyunun kurallarıdır; bireylerin karşılıklı etkileşimini belirleyen ve insanlar tarafından tasarlanmış kısıtlardır. Politik, sosyal, ekonomik anlamda*

bireyler arasındaki değişimi özendiren unsurları biçimlendirirler.” şeklinde kurumsal yapıyı tanımlamıştır (North, 1990: 3). Yönetişim, devletin ekonomik aktörlerin işlevlerini etkin bir şekilde gerçekleştirebilmesi için gerekli kurumsal altyapıyı oluşturmak amacıyla hareket etmesini içermektedir. Sağlıklı ve verimli bir şekilde karar alma süreci ile etkin işleyen bir ekonomik düzen imkânı sağlayan yönetim bileşenleri ülke kurumlarında kaliteyi ve ekonomik performansı artırmayı hedeflemektedir.

Ekonomik performans ve kurumların ilişkisini North, Acemoğlu ve Robinson tarafından yapılan çalışmalar çerçevesinden değerlendirilmek mümkündür. Acemoğlu ve Robinson (2013), iktisadi büyümeyi teşvik etme açısından kurumları yapıcı kapsayıcı ya da sömürücü olarak ayırmaktadır. İktisadi büyümeyi engelleyen sömürücü ekonomik ve politik kurumlara sahip olunması ülkeleri başarısızlığa sürüklediğini ifade etmektedirler. Sömürücü kurumların insanların tasarruf, yatırım ve yenilik için ihtiyaç duydukları teşvikleri sağlamadığını ve ekonomik kurumları kendi çıkarları doğrultusunda kullanarak elde ettikleri kaynakların az sayıda kişinin eline geçmesine neden olduğunu belirtmektedirler. Sömürücü kurumların yenilik ve teşvik olmadan mevcut teknoloji ile bir miktar ekonomik gelişme yaratabileceğini ancak sürdürülebilir büyümenin önünde bir engel olarak durduğunu ifade etmektedirler (Acemoğlu ve Robinson, 2013: 93). Kaynakları topluma adil dağıtan kurumlar ise ekonomik performansta artış yaratabilmekte ve iyi yönetişimi sağlayabilmektedir. Acemoğlu ve Robinson (2013: 75)’ nun terminolojisine göre iktisadi büyümede etkili olduğunu belirttiği kapsayıcı kurumları; *“Büyük halk kitlelerinin ekonomik etkinliğe katılmasına olanak tanıyıp teşvik sağlayan kurumlardır. Kapsayıcı olabilmeleri için, güvence altına alınmış özel mülkiyete, tarafsız bir hukuk sistemine ve herkesin mübadele ve sözleşme yapabileceği eşit şartlar sağlayan bir kamu hizmetleri hükmüne sahip olmalıdırlar.”* şeklinde tanımlamıştır. Douglass North, Acemoğlu’na benzer şekilde ekonomik performans ve kurumların arasındaki ilişkiyi *“Kurumlar ekonomileri teşvik edici yapı sağlayarak, iktisadi değişimin yönünün büyüme, durgunluk veya düşüşe doğru olmasını belirlemektedir”* (North, 1991: 97) şeklinde açıklamıştır. Dani Rodrik (2000) benzer bir görüş ile ülkelerdeki ekonomik büyümeyi kurumların kalitesine bağlamaktadır. Mülkiyet haklarının korunması ve sözleşmelerin uygulanması için güvence veren kurumların olmasının piyasanın etkin işlenmesini sağlayacağını belirtmiştir. Liberal anlayış içerisinde yer alan ve ekonomik büyüme için gerekli olan piyasanın kuralları ve aktörlerine açık olmak gerekliliği sadece yönetim yaklaşımı ile gerçekleşebilecek bir durumdur (Bayramoğlu, 2005 :115).

Ülke düzeyinde şeffaflık, hesap verilebilirlik ve hukukun üstünlüğü ilkeleri ile artırılan kurumsal kalite düzeyi kayıt dışılıkla ve yolsuzlukla mücadele edebilmeyi sağlarken, mülkiyet haklarının korunması ve sözleşmelerin hukuki güvence altında olması güven ortamı yaratabilmektedir. Ekonomik risk ve belirsizlik düzeyi düşük bir ortam sağlamak yatırımcılar üzerinde olumlu etki bırakarak yatırımları ve üretim kapasitesini artıracaktır. Neticede yönetim önermeleri ekonomide istikrarın sağlanması ve piyasaların etkin işlenmesini mümkün kılmaktadır. Bu nedenle kurumsal kalitenin artırılması ekonomik faaliyetleri teşvik ederek sürdürülebilir bir ekonomik büyüme yaratacağı literatürde birçok çalışmada yer almaktadır (Ağazade vd., 2020 :247). Ekonomik büyümeye ihtiyaç duyan pek çok gelişmekte olan ülkede piyasa sisteminin etkin çalışabilmesi için ülkelerin kurumsal yapılarının yönetim ilkelerini içeren reformlarla şekillendirmeleri gerektiği gözükmektedir.

4. G7 Ülkelerinin ve Türkiye'nin Yönetişim ve Ekonomik Performans Göstergelerinin Değerlendirilmesi

Bir ülkede uygulanan yönetim düzeyini ölçebilmek için Dünya Bankası tarafından yapılan ve Kaufmann, Kraay ve Zoido-Lobaton'a ait olan Dünya Yönetişim Göstergeleri referans alınabilmektedir. Dünya Bankası, 1996 yılından beri ülkelerin yönetim düzeylerini belirlemek için ölçümler gerçekleştirmektedir. Ülkeleri kurumsal yapılarının kalitesi açısından karşılaştıran Dünya Bankası veri tabanında Dünya Yönetişim Endeksi (World Governance Index) farklı kaynaklardan elde edilen veriler ile altı göstergeden oluşmaktadır. Yönetişimin altı göstergesi Dünya Bankası tarafından şu şekilde açıklanmaktadır (Kaufmann vd., 2010) :

1. **Katılımcılık ve Hesap Verilebilirlik:** Farklı aktörlerin yönetime katılmasını ifade ederken kararlarından sorumlu bir yönetim anlayışının varlığını ölçmektedir.
2. **Politik İstikrar ve Şiddet/Terörizmin Yokluğu:** Siyasi istikrarsızlık düzeyini ölçmekte, şiddet yollu çatışmaları içermektedir.
3. **Hükümetin Etkinliği:** Kamu hizmetlerinin kalitesi ve bağımsızlık derecesini ifade etmektedir. Hükümetin uyguladığı politikalara bağlılığını içermektedir.
4. **Düzenleyicilik Kalitesi:** Özel sektöre ilişkin olarak oluşturulmuş düzenlemeleri ve politikaları kapsamaktadır.
5. **Hukukun Üstünlüğü:** Toplum ve kurumların hukuk kurallarına uyma derecesini kapsamaktadır.
6. **Yolsuzluğun Önlenmesi:** Küçük ya da büyük yolsuzluk biçimleri, devletin seçkinler ve özel çıkarlar tarafından kullanılması, özel kazanç için kamu gücünün kullanımını içermektedir.

4.1. Türkiye'de Yönetişim Göstergeleri

Türkiye'deki yönetim performansı yönetim göstergelerinin ekonomik açıdan katkıları da ele alınarak yıllar itibarıyla incelenebilmektedir. Dünya Bankası'nın yönetim göstergelerini 0 ile 100 arasında bir ölçek ile derecelendirmek mümkün olmaktadır.

Tablo 1: 1996-2019 Yıllarında Türkiye'nin Yönetişim Göstergeleri

Türkiye	Katılımcılık ve Hesap Verilebilirlik	Politik İstik.ve Şid./Terör. Yokluğu	Hükümet Etkinliği	Düzenleyicilik Kalitesi	Hukukun Üstünlüğü	Yolsuzluğun Kontrolü
1996	45,5	10,64	55,74	59,24	47,24	51,61
1998	31,84	12,23	46,11	68,39	48	45,36
2000	40,3	21,16	56,92	64,62	50,5	49,75
2002	42,29	21,69	60,71	58,67	52,48	34,85
2003	45,77	25,13	60,71	56,12	59,41	52,02
2004	49,52	20,87	57,64	56,65	58,37	51,71
2005	50,96	27,67	58,82	60,78	58,37	56,1
2006	45,67	27,05	59,02	59,31	55,5	58,05
2007	46,15	19,81	64,08	62,14	54,07	59,71
2008	46,15	18,75	63,59	59,22	56,73	60,68
2009	45,5	15,64	63,16	59,81	57,82	60,29
2010	44,55	18,96	64,11	59,81	58,77	58,57
2011	44,13	18,48	65,4	62,09	57,75	58,29
2012	41,78	12,8	65,4	64,93	57,28	62,56
2013	40,85	10,9	64,45	64,93	55,87	61,14
2014	36,45	11,9	67,79	66,35	57,21	52,88
2015	35,47	9,05	62,02	62,5	53,37	53,37
2016	30,05	4,76	54,81	61,06	46,63	50,48
2017	27,59	7,14	55,29	57,21	45,19	49,52
2018	25,12	10	53,85	52,4	42,31	43,75
2019	24,63	10	54,33	54,81	44,71	44,71

Kaynak: The Worldwide Governance Indicators (WGI),

<http://info.worldbank.org/governance/wgi/#reports> , Erişim Tarihi: 20.05.2021.

Tablo 1’de Türkiye’de “Katılımcılık ve Hesap Verebilirlik” göstergesinin 1996 yılında %45,5 iken 1998 yılında %31,84 olarak bir düşüş yaşadığı görülmektedir. 2000 yılından 2005 yılına kadar ise artış göstermiştir. Özellikle 2011 yılından itibaren ise bir düşüş seyretilmektedir. Kişilerin, sivil toplumun, özel sektörün katılımı ile vatandaş-devlet ilişkilerinin güçlendirilmesi, karar verme süreçlerinde vatandaş dahil ederek şeffaf olunması güvenin artmasına neden olmaktadır. “*Ekonomik alanda güvenilir ve doğru zamanlı bilginin elde edilebilirliği hem kaynak dağılımının düzeltilmesi hem de verimlilik ve büyüme üzerinde olumlu etki yaratmaktadır*” (TBB, 2002:1). Aynı zamanda bu ilke karar alıcıların kararlarından sorumlu olmasını ifade etmektedir. Böylelikle ekonomik büyüme sürecinde doğru kararlar alınırken, demokrasi de güçlenecektir.

Tablo 1’de Türkiye’de “Politik İstikrar ve Şiddet/Terörizmin Yokluğu” göstergesinin sürekli olarak dalgalı bir seyir izlediği görülmektedir. 2005 ve 2006 yıllarında iyileşmeler görülse de genel olarak düşük seviyede kalmıştır. Diğer göstergeler dikkate alındığında en fazla düşüşlerin ve dalgalanmaların görüldüğü Türkiye’nin en olumsuz göstergesi olduğunu söylemek mümkündür. Siyasette yaşanan krizler sadece siyaset alanını etkilememekte aynı zamanda ekonomi üzerinde de problemlere neden olmaktadır. Bir ülkede siyasi alanda yaşanan krizler ve istikrarsızlık halleri siyasi hayatın geleceğini etkilerken bununla bağlantılı olarak geleceğe yönelik ekonomik kararlardaki belirsizlikler hem reel hem de mali piyasaların istikrarlı bir şekilde işlenmesini zorlaştırmaktadır (Karagül, 2001: 188). Kısacası ürün piyasaları ve mali piyasalardaki aktörler geleceği öngöremediklerinden risk almak istememektedirler. Siyasal istikrarın olması ise ekonomik büyüme açısından olumlu sonuçlar doğurmaktadır.

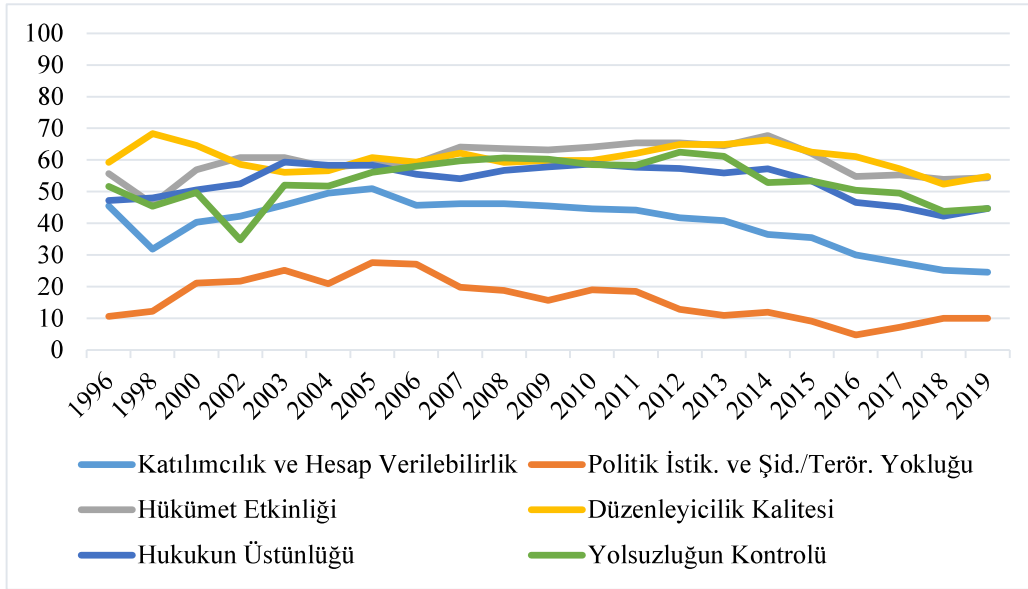
Tablo 1’de “Hükümet Etkinliği” göstergesinde 1996-1998 yılları arasında düşüş eğilimi görülürken, 2000 yılından itibaren yükselme yaşanmıştır. 2016 yılından beri ise düşüşler görülmektedir. Halkın gereksinimlerini karşılamak için yapılan kamu hizmetlerinin etkin ve kaliteli bir şekilde gerçekleştirilmesi toplumsal refahı etkilerken, ekonomik aktiviteler üzerinde de önemli bir katkı sağlamaktadır. Gerçekleştirilen politikaların sürekliliğinin güvence altına alınması, kamu hizmeti sunan kamu kuruluşlarının siyasi anlamda etki ya da engellemelere maruz kalmamaları önemlidir. Hükümet etkinliğinin artması ile yatırımların artması beklenmektedir. Hükümetin ekonomi politikalarını sürdüreceği inancı, iş ortamına güven vermektedir.

Tablo 1’de “Düzenleyicilik Kalitesi” göstergesinde 1996-1998 yıllarında yükseliş olsa da 2003 yılına kadar tekrar düşüş yaşanmıştır. 2003-2014 yılları arasında artan yönde bir performans görülmektedir. 2014 yılından itibaren ise düşüş yaşandığı gözükmektedir. Ekonomide istikrarlı bir ortamın varlığı, hizmet sunumunda şeffaflık, devlete ve devletin düzenlemelerine, politikalarına karşı duyulan güven özel sektörün daha kolay risk alabilmesini sağlarken özel sektörün katılımcılığını artırarak yatırım ve istihdam yoluyla ekonomik büyüme ve kalkınmaya katkı sağlamaktadır.

Tablo 1’de “Hukukun Üstünlüğü” göstergesinde 1996 yılından 2003 yılına kadar kısmi bir artış görülmüştür. Ancak 2003 yılından sonra önemli bir artış yaşanmıştır. Bu yükselişte Avrupa Birliği uyum süreci ile birlikte yapılan uyumlaştırma reformlarının etkisi olmuştur. 2014 yılından sonra ise 2018 yılına kadar düşüşlerin yaşandığı gözükmektedir. 2018’de %42,23 iken 2019 yılına gelindiğinde %44,71 olarak bir artış yaşanmıştır. Kamu otoritelerinin hukukun üstünlüğü ile eylem ve işlemlerini gerçekleştirmesi, kanunların keyfi ve ayırım gözetmeden uygulanması ve kimsenin kanundan üstün olamayacağını içeren bu yönetim ilkesinin ülkede uygulanması ekonomik, sosyal sorunların çözümünde oldukça etkili olmaktadır. Şirketlerin yeni piyasa tercihini etkilerken, doğrudan yabancı yatırımları da artırmaktadır.

Tablo 1’de “Yolsuzluğun Kontrolü” göstergesinde 2004-2009 yıllarında artışlar görülmüştür. Artış üzerinde Avrupa Birliği’ne üyelik sürecinin etkisi olmuştur. 2012 yılından itibaren kısmi artışlar yaşansa da genel itibariyle düşüşler olduğu gözükmektedir. Yolsuzluk ülkelerdeki maliyetleri yükseltmekte, ekonomik istikrarı bozmakta, yabancı doğrudan yatırımları azaltmakta, firmaları kayıt dışı ekonomiye yöneltmekte, yoksulluğu artırmakta, iç ve dış borçlanma olanağını düşürmektedir. Mauro (1995), 68 ülke için yaptığı çalışmada yolsuzluk düzeyinin yüksek olduğu ülkelerde yatırımların ve büyümenin azalacağını tespit etmiştir. Özel menfaatler için hükümetin ekonomik bakımdan kullanılmadığına güven duyulması önemlidir.

Grafik 1: 1996-2019 Yıllarında Türkiye'nin Yönetişim Göstergeleri Açısından Değişimi

Kaynak: The Worldwide Governance Indicators (WGI), <http://info.worldbank.org/governance/wgi/#reports> , Erişim Tarihi: 20.05.2021.

Grafik 1’de Türkiye’nin “Politik İstikrar ve Şiddet/Terörizmin Yokluğu Göstergesi” ile “Katılımcılık ve Hesap Verilebilirlik” göstergeleri düşük seviyede kalırken, “Düzenleyicilik Kalitesi” ve “Hükümetin Etkinliği” göstergelerinde ise iyi durumda olduğu gözükmektedir. Ülkelerin kurumsal kalitesini etkileyen iyi yönetim göstergelerinin devletlerin tüm kurum ve kademelerinde uygulanması ekonomi ve toplum üzerinde olumlu etkiler yaratması beklenmektedir. Yönetişimin uygulama alanı bulması ekonomik problemlerin çözümüne yarar sağlamaktadır.

4.2. Türkiye ve G7 Ülkelerinin Yönetişim Göstergelerinin Karşılaştırılması

G7; 1975 yılından beri varlığını sürdüren dünyanın en gelişmiş ekonomilerinden oluşan ülkeler grubunu ifade etmektedir. G7; Kanada, Fransa, Almanya, İtalya, Japonya, İngiltere ve ABD’den oluşmaktadır. “Günümüzde G-7 ülkeleri küresel sermayenin yaklaşık %65’ini, dünya üretiminin ise %45’ini temsil etmektedir” (Türker, 2018: 142). G7 ülkelerinin gücü, ekonomik büyüklüğü ile ilgili ve en önemli özelliği dünya ekonomisine hâkim olmalarıdır. Bu özelliği ile G7 ülkeleri ekonomik anlamda en etkin ülkeleri ifade ederken dünya ekonomisine yön vermektedirler (Konak, 2020 :237). Bu nedenle G7 ülkeleri dünyanın en gelişmiş ülkelerinden oluştuğu için genellikle ekonomik ve sosyal karşılaştırmalarda ve analizlerde baz alınmaktadır. Yönetişim kalitesi ile iktisadi büyüme ve gelişme arasındaki pozitif yönlü ilişki, gelişmiş ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler arasında değerlendirmeler yapabilmeyi mümkün kılmaktadır. Dünya Bankası tarafından tanımlanmış olan yönetim göstergeleri kullanılarak, Türkiye ve G7 ülkeleri arasında karşılaştırmalar yapılabilmektedir. Böylece ülkelerin ekonomik performanslarının bir belirleyicisi olarak kurumsal kalitenin önemine vurgu yapılabilmektedir.

Tablo 2: G7 Ülkeleri ve Türkiye'nin Yönetişim Göstergeleri (2019)

Ülkeler	Katılımcılık ve Hesap Verilebilirlik	Politik İstik.ve Şid./Terör. Yokluğu	Hükümet Etkinliği	Düzenleyicilik Kalitesi	Hukukun Üstünlüğü	Yolsuzluğun Kontrolü	İyi Yönetişim
Kanada	96,06	85,24	95,19	95,67	94,71	93,27	93,36
Almanya	95,07	66,67	93,27	96,15	92,31	95,19	89,78
Japonya	78,33	85,71	93,75	88,46	90,38	89,90	87,76
İngiltere	90,64	63,81	90,38	93,75	91,35	93,75	87,28
Fransa	87,68	58,57	89,42	90,87	89,42	88,94	84,15
ABD	78,82	57,62	91,35	88,94	89,90	84,62	81,87
İtalya	79,80	60,95	69,23	76,92	61,54	62,02	68,41
Türkiye	24,63	10,00	54,33	54,81	44,71	44,71	38,86

Kaynak: The Worldwide Governance Indicators (WGI), <http://info.worldbank.org/governance/wgi/#reports>, Erişim Tarihi: 20.05.2021.

Gelişmekte olan ülkelerin temel hedefi yüksek oranlarda iktisadi büyüme yaratarak gelişmiş ülkelerle aradaki farkı kapatmaktır. Literatürde ekonomik büyüme ve gelişmenin birçok kanal aracılığı ile gerçekleştiği görülmektedir. Yönetişimin büyüme ve gelişme üzerindeki etkisi incelenirken, gelişen ülkeler ve gelişmekte olan ülkeler kıyaslandığında sürdürülebilir bir ekonomik performans yaratılamamasını yönetim eksikliğine bağlamak mümkün olmaktadır. Çünkü sürdürülebilir ekonomik büyüme ve refah artışına ihtiyaç duyan pek çok gelişmekte olan ülkede zayıf yönetim, zayıf kurumsal altyapı, eksik yasal çerçeve, etkin işlemeyen mal ve sermaye piyasalarından kaynaklanan sorunlar göze çarpmaktadır. Kısacası ekonomik verimsizlik sorunu yönetim ve kurumların başarısızlığı ile ilişkilendirilebilmektedir.

Tablo 2’de gelişmiş ülkeler olan G7 ülkeleri ile Türkiye’nin yönetim göstergeleri karşılaştırıldığında aralarında farklılıklar olduğu gözlemlenmiştir. G7 ülkeleri içerisinde en yüksek iyi yönetim performansına sahip ülke Kanada olurken Türkiye’ye en yakın iyi yönetim performansına sahip ülke ise İtalya olmuştur. G7 ülkeleri yüksek puanlı yönetim göstergelerine sahiptir. Bu durum uzun vadeli ekonomik büyüme yaratabilmeye uygun kurumsal yapılanmanın varlığını ifade etmektedir.

Tablo 2’de G7 ülkelerinde “Düzenleyicilik Kalitesi” ’nin yüksek olduğu gözükmemektedir. Böylece kurumların, yatırımı ve üretkenliği teşvik edici yapısı ile özel sektör davranışları üzerinde olumlu etkiler bıraktığı anlaşılmaktadır. Çünkü devlet, vatandaş ve yatırımcı üçlüsü arasındaki güven ve bağ ne kadar kuvvetli olursa ekonomik yapı o kadar sağlam olacaktır. Yönetişim ile sağlanabilecek bu güç birliği yerli ve yabancı yatırımcıların yatırım yapma potansiyelini artırarak, ekonomik büyümeyi tetikleyecektir (Özdemir ve İmamoğlu, 2021 :131). Türkiye’nin G7 ülkelerine göre “Katılımcılık ve Hesap Verebilirlik” ile “Politik İstikrar ve Şiddet Terörizm Yokluğu” göstergelerinde belirgin bir farkla geride kaldığı görülmektedir. “Katılımcılık ve Hesap Verebilirlik” performansının iyileştirilmesi halinde ülkelerdeki ekonomik göstergeler olumlu etkilenmektedir. Katı ve gizli yönetimin yerini yönetişimin alması etkin bir karar alma sürecini ifade etmektedir. Hesap verebilirliğin artması ise kamu kurum ve kuruluşlarının ve yöneticilerin sorumlulukları ile ilgili saydam ve hesap

verme sorumluluğunda olmasını içermektedir. Ülkedeki yolsuzluğu kontrol altına alabilmek ve israfı önlemek amacıyla önemli bir ilkedir. G7 ülkelerinin bu göstergede iyi durumda olması ülke ekonomileri üzerinde pozitif etkilere neden olurken, Türkiye’de görülen düşük performans büyüme ve gelişmeyi olumsuz yönde etkileyebilmektedir. “Politik İstikrar ve Şiddet Terörizm Yokluğu” göstergesinde görünen ciddi fark üzerinde, ülkede yaşanan siyasi şiddet ve sosyal istikrarsızlık halleri etkili olmaktadır. Ekonomik istikrar, siyasi istikrar ve sosyal istikrar ile bağlantılıyken bu göstergede görülen düşüş ekonomi üzerinde dalgalanmalara neden olmaktadır. Politik istikrarsızlık hali, yarattığı belirsizlik ortamı ile yatırımları ve tasarrufları düşürerek iktisadi büyüme olumsuz etkileyebilmektedir. Tablo 2’de “Hukukun Üstünlüğü” göstergesinde gelişmiş ülkeler olan G7 ülkelerinin yüksek puanlara sahip olduğu görülmektedir. Türkiye’ye en yakın ülke ise İtalya olmuştur. Sözleşmelerin güvenle yapılmasını, mülkiyet haklarının korunmasını, yargı bağımsızlığını ifade eden bu gösterge, ekonomik gelişmenin ardındaki itici güç olarak durmaktadır. “Hükümet Etkinliği” göstergesinin de gelişmiş ülkelerde yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Gelişmekte olan ülkelerde etkin kamu politikaları geliştirmek, hizmet kalitesini artırmak, sunulan kamu hizmetinin bağımsızlığına ve sürekliliğine güven duyulması ekonomik büyüme olumlu etkileyebilmektedir (Güney, 2017 :53). “Yolsuzluğun Kontrolü” göstergesinde de G7 ülkeleri Türkiye’ye kıyasla yüksek puanlara sahiptir. Yolsuzlukla mücadele için uygulanacak stratejiler beraberinde kamu kurumlarına olan güveni artıracak ve Türkiye’nin ekonomik performansını pozitif etkileyecektir (Artan ve Hayaloğlu, 2014 :362). Ülkelerin ekonomik büyüme ve gelişmişlik düzeyleri üzerinde yönetişimin rolü olduğu açıktır. Türkiye’nin G7 ülkeleri gibi yüksek puanlı yönetim göstergelerine sahip olabilmesi için siyasi, sosyal, ekonomik reformlara giderek kurumlarını yönetim anlayışına uygun olarak yeniden yapılandırması gerektiği gözükmektedir.

4.3. Türkiye ve G7 Ülkelerinin Makroekonomik Göstergelerinin Karşılaştırılması

Türkiye üretiminin büyük bir bölümünde girdi ithalatçısı olan gelişmekte olan bir ekonomidir. Gelişmiş ülke grubunda yer alan G7 ülkeleri ise dünyanın önde gelen sanayileşmiş ülkelerini temsil etmektedirler. Makroekonomik göstergelerin karşılaştırılması, ülkelerdeki ekonomik performans değerlendirilme açısından önemlidir. Böylece ülkelerin yönetim başarısının makroekonomik göstergeler üzerindeki etkisine dair değerlendirmelerde bulunmak mümkün olabilmektedir.

Tablo 3: Türkiye ve G7 Ülkelerinin Makroekonomik Göstergeleri (2019)

Ülke	GSYH (Milyar Dolar)	Kişi Başı GSYH (Dolar)	Doğrudan Yab. Yat. (Milyar Dolar)	TÜFE	Büyüme Hızı %	İhracatta Yüksek Teknolojili Ürünün Payı %
ABD	21.433	65,279	9.466	1,8	2,2	19
İngiltere	2.831	42,354	2.075	1,7	1,4	23,5
Almanya	3.861	46,467	953	1,4	0,6	16,4
Kanada	1.742	46,326	1.037	1,9	1,9	16,5
Fransa	2.716	40,380	869	1,1	1,5	27
İtalya	2.005	33,566	446	0,6	0,3	7,8
Japonya	5.065	40,113	223	0,4	0,7	17
Türkiye	761	9,126	165	15,1	0,9	3

Kaynak: The World Bank, UNCTAD verilerinden yararlanarak tarafıma oluşturulmuştur.

Ekonomik büyüklüğün göstergesi olan Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (GSYİH), bir ekonominin mali gücünü ifade etmektedir. G7 ülkeleri küresel zenginliğin önemli bir kısmını oluşturmaktadır. G7 ülkelerinde GSYH' nin yüksek oluşu, yüksek teknoloji ürünü ihracatının payının fazla olması ve Ar-Ge yatırım faaliyetlerine önem veriliyor olması, bu ülkeleri güçlü yapan unsurların başında gelmektedir. Tablo 3'te görülen Türkiye'nin 761 milyar dolar olan GSYİH seviyesi gelişmiş ülkelerin ortalamasının altında kalmaktadır. Türkiye'ye en yakın olan ülkeler ise Kanada ve İtalya olmuştur. Tablo 3'te Türkiye'de kişi başına düşen yıllık gelir Dünya Bankası'nın verilerine göre 2019 yılında 9,127 dolar olarak gerçekleştiği görülmektedir. Kaufmann ve Kraay (2002), 153 ülke için yaptığı çalışmada tüm yönetim göstergeleri ile kişi başına gelir arasında önemli ölçüde pozitif bir ilişki olduğunu tespit etmiştir. Kişi başına GSYİH düzeyi ekonomik büyümenin dağılımı olarak ifade edilen kapsayıcı büyümenin ve ülkenin gelişmişlik düzeyinin ne derece olduğunu göstermektedir. Az gelişmişliğin derinleşmesinin önüne geçmek için ekonomik büyüme öncelikli şart olarak görülse de büyüme ile yaratılan değerlerin tüm topluma adil bir biçimde dağıtılması gerekmektedir. Bu nedenle ülkelerde ekonomik büyüme görülmekle birlikte kapsayıcılık düzeyleri farklı olmaktadır.

Küreselleşme, sermaye hareketlerinin de serbestleşmesine neden olmuştur. Mali sürdürülebilirliğini sağlamak ve gelişme yolunda istihdam yaratmak, teknolojiyi geliştirmek, altyapıyı geliştirmek ve ekonomik faaliyetler de kullanmak üzere gerekli kaynağı olmayan Türkiye ve diğer gelişmekte olan ülkeler sermaye akımlarına veya borçlanmaya ihtiyaç duymaktadır (Tezer, 2020 :835). Hem dış hem de yerel finansman gereği duyan Türkiye artan cari açık, yüksek enflasyon, yüksek işsizlik ve yüksek risklere sahip olan ülkeler arasında olduğundan dış borçlanma ve yatırımları ülkeye çekme olanağı sınırlıdır. Kurumsal kalitenin varlığı ise ülke içi ve dışındaki yatırımcıların güvenini kazanmaya yardımcı olmaktadır. Risk düzeyi azaldıkça yetersiz kaynak aktarımının önüne geçilerek doğrudan yabancı yatırımlarda artış beklenmektedir (Kaya ve Aydoğuş, 2017 :187). Tablo 3'te görüldüğü gibi gelişmiş ekonomiler içerisinde yer alan G7 ülkeleri gelişen ekonomiler içerisinde yer alan Türkiye'ye göre daha fazla doğrudan yabancı yatırım çekmektedir. Türkiye 2019 yılı itibariyle toplamda 165 milyar dolarlık doğrudan yatırım çekmiştir. ABD ise 2019 yılında G7 ülkelerinin içerisinde ve dünya genelinde en fazla doğrudan yatırım çeken ülke olmuştur. ABD'yi İngiltere takip etmektedir.

Tablo 3'te G7 ülkelerine göre Türkiye'de ciddi bir enflasyon sorunu yaşandığı gözükmektedir. Türkiye'de 2019 yılında yıllık tüketici fiyatları %15,17 artış göstermiştir. Enflasyon paranın satın alma gücünü düşürmekte ve halkın refahını olumsuz etkilemektedir. Türkiye'de yıllardır gündemde olan enflasyon diğer temel ekonomik problemlerinde altında yatan neden olmaktadır (Sever ve İğdeli, 2015 :34). Türkiye'de çift haneli oranlarda seyreden yüksek enflasyon ciddi bir belirsizlik ve risk ortamı yaratmaktadır. Gelir adaletsizliği yaratan makroekonomik sorunları giderebilmek, gereksiz harcamalarda tasarrufa gitmek, rekabetçi sektörlere kaynak aktarmak, Ar-Ge yatırımlarını artırmak, işsizlik sorununa karşın istihdam alanı yaratmak adına uygulanan para ve maliye politikalarının etkinliği kurumların kalitesine bağlanmaktadır. Bu sebeple ekonomik kurumlara yönetim ilkeleri ile işlerlik kazandırmak gerekmektedir.

Tablo 3'te Türkiye'nin 2019 yılında %0,9 büyüme hızı yakaladığı ve gelişmiş ekonomiler olan Almanya, İtalya ve Japonya'dan daha yüksek bir büyüme oranı sağladığı gözükmektedir. Türkiye'de kurumsal kalitenin G7 ülkelerine göre düşük olduğu Dünya Bankası yönetim göstergeleri ile yapılan karşılaştırmalar da tespit edilmişti. Kurum kalitesinin yüksek düzeyde olmadığı ülkelerde de ekonomik büyümeye rastlamak mümkündür. Fakat sürdürülebilir oluşu ve kapsayıcılığı düşündüren kısım olmaktadır. Kurumsal kalite ile uzun vadede büyüme arasında güçlü bir ilişki olduğu bilinmektedir. Uzun dönemli ekonomik

büyüme, kapsayıcı kurumların varlığı halinde beraberinde refah düzeyinde iyileşmeler meydana getirebilmektedir.

Acemoğlu'nun (2013) çalışmalarında belirtildiği üzere teşvik edici ekonomik kurumlar, yatırımları ve üretimi artırmaktadır. Çünkü kaynakları, rant sağlayıcı olmasının ötesinde üretken ve verimli sektörlerde kullanılmaktadırlar. Rekabetçi sektörlere yapılan harcamaların düşük olması ise genellikle yönetim düzeyinin zayıf olduğu gelişmekte olan ülkeler için geçerli olmaktadır. “G7 ülkelerinde Ar-Ge harcamalarının bir kısmı devlet tarafından yapıldığı gibi, özel sektör tarafından yapılan Ar-Ge yatırımları da proje kapsamında verilen hibe ve düşük faizli krediler veya vergi indirimleri ile teşvik edilmektedir” (Çütçü vd., 2019 :292). Gelişmiş ülkelerin kapsayıcı ve teşvik edici kurumları yüksek teknoloji geliştirmenin dayanağını oluşturmuş durumdadır. Tablo 3'te Türkiye'de ihracatta yüksek teknolojili ürünün payının %3 olduğu görülmektedir. Türkiye'ye en yakın olan ülke ise İtalya olmuştur. G7 ile Türkiye karşılaştırıldığında Türkiye'deki sanayiinin mevcut yapısının ve üretim alanının yüksek teknolojili ürünler için uygun olmadığını düşündürmektedir. Büyümenin belirleyici unsurları arasında olan teknoloji ve üretim düzeyi olumlu ekonomik sonuçlar doğurmaktadır. Dünyayla rekabet edecek ülke konumuna geçebilmek ve ekonomik gelişimi sürdürülebilir kılmak için yüksek teknoloji üretebilmek ve ihraç edebilmek oldukça önemlidir (Şeker, 2019 :378).

Ülkelerin ekonomik performansını belirlemede göz önünde bulundurulabilecek bir diğer gösterge de “Küresel Rekabetçilik Endeksidir”. Küreselleşme sürecinin meydana getirdiği değişim süreçleri ülkeler arasında küresel bir rekabet ortamı yaratmıştır. Küresel rekabet ortamında, kötü ve zayıf yönetim olarak yer almanın ise ağır sonuçları olabilmektedir. Dünya Ekonomi Forumu 1979'dan beri Küresel Rekabet Raporu (Global Competitiveness Report) yayınlamaktadır. Bu rapor içerisinde 141 ülkeyi kapsamaktadır ve dünya da rekabet içerisinde olan ülkelerin rekabet güçlerini ölçerek sıralamaktadır. Bu değerlendirmeyi yaparken rekabetçiliğin birçok bileşene bağlı olduğu gözükmektedir. Bileşenler kapsamlı ve birbirlerini tamamlayan özelliklere sahiptir. Rapor ülkelerde birçok alanda kaynakların ne kadar verimli kullanıldığını ve kapasite durumunu değerlendirmektedir (The Global Competitiveness Report, 2019: 5).

2019 yılı Küresel Rekabetçilik Endeksinde 141 ülke içerisinde G7 ülkelerinin genel sıralamasına bakıldığında; ABD 2'nci, Japonya 6'ncı, Almanya 7'nci, İngiltere 9'uncu, Kanada 14'üncü, Fransa 15'inci, İtalya ise daha geride kalarak 30'uncu sırada yer almaktadır (The Global Competitiveness Report, 2019). G7 ülkelerinin rekabet gücünün yüksek olduğu ve rekabet konusunda öncülük ettikleri görülmektedir. Tablo 4'te Türkiye'nin genel sıralamasının 61 olduğu gözükmektedir. Türkiye'nin rekabetçilik endeksi bileşenlerinde “Etkinleştirici Çevre” başlığı içerisinde yer alan “Makroekonomik İstikrar” bileşeni, tüm bileşenler arasında diğer ülkelere göre sıralamada 129. olarak geride kaldığı görülmektedir. Bir diğer geride kalınan bileşen ise 109. olarak “İşgücü Piyasaları” ’nın etkinliğidir. Bileşenler arasında en iyi performans ise 13. sırada olunan “Pazar Büyüklüğü” ’dür. Türkiye'nin rekabet edebilirliğinin artması için öncelikle makroekonomik ortamı istikrara kavuşturmaya yönelik düzenlemelere gidilmesi gerektiği gözükmektedir. Yönetişim kalitesi ise finansal istikrarı korumak ve güçlendirmek yönünden etkili olmaktadır. Aynı zamanda Türkiye'de işgücü piyasasını etkin kılmak ve küresel rekabet ortamında nitelikli işgücü kaynakları geliştirilmesi gerektiği gözükmektedir. Türkiye “Kurumlar” bileşeninde ise 71. sırada yer almaktadır. Ülkelerin kurumsal altyapısı, ekonomik politikaları destekleyerek ekonomik gelişme ve kalkınma yolunda tamamlayıcı bir faktör olarak yerini almıştır (Alagöz, 2004 :15). Kurumların kalitesi yatırımcıların kararlarını ve üretim düzeyini etkilediğinden ülkenin rekabetçiliği ve iktisadi büyümesinin üzerinde kuvvetli bir etkisi vardır.

Tablo 4: Küresel Rekabetçilik Endeksi 4.0 Bileşenlerinde Türkiye'nin Konumu

KATEGORİ	REKABETÇİLİK ENDEKSİ BİLEŞENİ	TÜRKİYE'NİN SIRALAMASI 141 ÜLKE (2019)
ETKİNLEŞTİRİCİ ÇEVRE	Kurumlar	71
	Altyapı	49
	Bilgi ve Enformasyon Teknolojileri	69
	Makroekonomik İstikrar	129
BEŞERİ SERMAYE	Sağlık	42
	Beceriler	78
PİYASALAR	Mal (Ürün) Piyasası	78
	İşgücü Piyasası	109
	Mali Sistem	68
	Pazar Büyüklüğü	13
İNOVASYON EKOSİSTEMİ	İş Dünyası Dinamizmi	75
	İnovasyon Kabiliyeti	49

Kaynak: WEF, 2019

1980'lerden sonra hız kazanan neoliberal sistem neredeyse 40 yıldır varlığını sürdürmektedir. Piyasa düzenini başarıyla sürdüren ve zenginleşen gelişmiş ülkelere bakıldığında güçlü kurumsal yapılarının sürecin “kazanıcıları” olmasında etkisinin büyük olduğu görülmektedir. Türkiye 1980'li yıllardan sonra hızla artan rekabet ortamı içerisinde yeniden yapılanma sürecinde potansiyelini tam anlamıyla kullanamamış, bu nedenle diğer ülkelere göre konumu yeteri kadar yükselmemiştir (TBMM, 2003: 349). Fakat Türkiye'nin uluslararası rekabete uyum sağlaması ve dünya ekonomisi içerisinde konumunu iyileştirecek ekonomik ortamlar yaratabilmesi gerekmektedir. Rapordaki bileşenler, gelişmekte olan ekonomiler için yol gösterici olabilmektedir. Beşeri sermaye, kurumsal yapı, kamusal etkinlik, üretim kaynaklarının verimliliği, makroekonomik istikrar, teknoloji düzeyi firmalara ve ülkelere küresel rekabette daha büyük avantaj sağladığı gözükmektedir. Türkiye'nin ve gelişmekte olan ülkelerin rekabetçilik, güçlü kurumsal yapı ve kural temelli yönetime ihtiyacı vardır. Yönetişim önermeleri ise ülkeye rekabet avantajı sağlayan bir kurumsal yapılanma öngörmektedir. Kademeli olarak uygulamaya konan yönetim ilkelerine bürünen politika değişimleri ile rekabetçilik artırılabilir. Büyüme yaratacak ekonomik koşullar sağlamayı vaat eden liberal sistem, kurumsal altyapı sağlanamadığı takdirde istenilen ekonomik performansı gösterememektedir. Bu iktisadi anlayış devam ederken ona uygun olarak yönetsel değişikliklere gidilmelidir. Yönetim anlayışında gerekli düzenlemelere gidilmesi ihtiyacı ise; *“Yeniden yapılanma ihtiyacı, artık ihtiyaç olmanın ötesine geçmiş ve bir gerekliliğe dönüşmüştür. Ülkemizin küresel rekabet ortamı içinde hak ettiği yere gelmesi ve halkımızın refah düzeyinin yükselmesi bu değişim ile birebir ilişkilidir.”* şeklinde hükümetçe de ifade edilmiştir (TBMM, 2003: 349). Bu nedenle yönetim anlayışının iyi bir ekonomik performansa ve sonunda sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya önderlik etmesi beklenmektedir.

Sonuç

1980'lerden bu yana varlığını sürdüren liberal anlayış, piyasanın etkinliği neticesinde ekonomik büyümenin mümkün olabileceğini varsaymaktadır. Fakat neoliberal akım gelişmekte olan ülkelerde ekonomik büyüme ve gelişmeyi sağlamak için tek başına yeterli olmamıştır. Ekonomik büyümenin siyasi ve kurumsal faktörler dahil birçok faktöre bağlı olduğu bilinmektedir. Bu nedenle ülkelerde görülen ekonomik verimsizlik problemi devlete yüklenen fonksiyon ve görevlerin eleştirilmesine neden olmuştur. Ekonomik büyüme ve gelişme kurumlarla ilişkilendirilmiş ve ekonomik politikalar üzerinde kurumların önemine dikkat çekmiştir. Piyasanın ve ekonominin işleyişi ile kurumların kalitesi aynı yönlü ilişki içerisinde. Bu nedenle ülkelerde sürdürülebilir ekonomik büyüme ve gelişmeyi sağlamak ve piyasanın etkin işlemesi için yeni yönetim tarzı olarak "yönetişim" anlayışı ortaya çıkmıştır. Yönetişim, katılımcılık, hesap verilebilirlik, hukukun üstünlüğü, eşitlik, etkinlik, cevap verebilirlik, stratejik vizyon ve şeffaflık ilkeleri çerçevesinde ekonomik gelişim için uygun ortam yaratabilme amacıyla hareket eden kurumları içermektedir. Ülkeler yönetsel standartlar getirip, yönetim kalitesini artırarak belirsizlikleri ve riskleri gidererek ekonomik etkinlik için güvenli ve istikrarlı bir ortam sağlayabilmektedir.

Yönetişimin ve kurumsal kalitenin politika düzenlemelerini daha başarılı kıldığı, ekonomik çıktıları geliştirdiği ve iktisadi büyüme ve gelişme üzerinde pozitif etki yarattığı Acemoğlu (2013), North (1991), Rodrik (2000), Mauro (1995), Kauffman ve diğerleri (2002) tarafından yapılan çalışmalar ile literatüre eklenmiştir. Bu çalışmada Türkiye ve G7 ülkelerinin Dünya Bankası'nın The Worldwide Governance Indicators'da (WGI) yer alan 6 gösterge ile yönetim kapasiteleri ve Dünya Bankası'ndan elde edilmiş ekonomik veriler ile makroekonomik göstergeleri karşılaştırılmıştır. Türkiye'nin yönetim kalitesinin ve ekonomik performansının gelişmiş ekonomiler olan G7 ülkelerinin ortalamalarının gerisinde kaldığı görülmektedir. Türkiye'de yönetişimin ve kurumsal kalitenin düşük seviyede olması kapsayıcı kurumların artırılması gerektiğini göstermektedir. Gelişen ülkelerde ise yönetim uygulamalarının var olduğu ve kapsayıcı kurumlarının yüksek ekonomik performanslarının en önemli destekleyici bileşeni olduğu görülmektedir. Bu karşılaştırmalar ve literatür doğrultusunda gelişmişliğin yönetim politikaları ile alakalı olduğunu ve yönetim kalitesi yüksek olan ülkelerin ekonomik performanslarının daha başarılı olduğu gözükmektedir. Bu durum yönetim kalitesi artırılmadan istenilen sürdürülebilir ekonomik büyüme ve gelişmenin gerçekleşmeyeceğini düşündürmektedir. Türkiye'nin gelişmişlik düzeyinin artması ve küresel rekabet ortamında yerinin yükselmesi için verimsiz harcamalar yerine teknolojik ilerlemelere, beşeri sermayeye ve üretken alanlara kamu harcamalarını yöneltmesi gerekmektedir. İstihdam yaratmak, teknolojiyi geliştirmek, altyapıyı geliştirmek ve ekonomik faaliyetler de kullanmak üzere yetersiz olan tasarrufları ve eksik sermaye birikimi için ise güven oluşturmayı, hesap verebilirliği içeren politikalar benimsemesi gerekmektedir. Türkiye'nin çok boyutlu sorunları çözebilmek için Acemoğlu (2013)'nin çalışmasında belirtmiş olduğu ekonomik etkinliği, verimlilik artışı ve ekonomik refahı teşvik edebilen kapsayıcı ekonomik kurumlara ihtiyacı olduğu gözükmektedir. Dolayısıyla düşük kurumsal kalite ve zayıf yönetim ekonomik büyüme ve gelişmeyi olumsuz etkilediğinden Türkiye'de ve gelişmekte olan ülkelerde sürdürülebilir kapsayıcı ekonomik büyüme yaratılması ve toplumsal refahın artırılması için yönetim unsurlarını içeren iyileştirmeler yapılmaya devam edilmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Acemoglu, D., Robinson, J. A. (2013). *Ulusların Düşüşü*, 1. Baskı, Doğan Egmont Yay., İstanbul. 353
- Ağazade S., Artan S., Hayaloğlu P. (2020). Kurumsal Gelişme Ve İktisadi Büyüme: Doğu Avrupa Geçiş Ekonomileri Örneği Yıl: 10 Sayı: 20
- Artan S., Hayaloğlu P. (2014). Kurumsal Yapı ve İktisadi Büyüme İlişkisi: Türkiye Örneği
- Bayramoğlu, S. (2005) “Yönetişim Zihniyeti: Türkiye’de Üst Kurullar ve Siyasal İktidarın Dönüşümü”. İletişim Yayınları, İstanbul
- Çütücü, İ. Ve Bozan T. (2019). İnovasyon ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: G7 Ülkeleri Üzerine Panel Veri Analizi 289-310
- Doğan, K. C. (2016). Küreselleşme Ve Neo-Liberal Kuşaklar Çerçevesinde Devleti Konumlandırma Sorunsalı: “Minimal Devlet’ten Düzenleyici Devlet’e” Cilt: 9 Sayı: 43
- Dokuzuncu Kalkınma Planı (2007). Kamuda İyi Yönetişim Özel İhtisas Komisyonu Raporu. DPT Yayın No. 2721
- Dünya Ekonomik Forumu, World Economic Forum (WEF), (2019). The Global The Global Competitiveness Report- Index 4.0
- Güney, T. (2017). Hükümet Etkinliği Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi. Cilt: 5, Sayı: 4, 42-55.
- Güzelsarı, S. (2003). Neo-Liberal Politikalar Ve Yönetişim Modeli. Amme İdaresi Dergisi, Cilt 36 Sayı 1, s. 17-34
- Güzel, S. Ve Murat, D. (2019). Yönetişim Ve Ekonomik Performans Bağlamında OECD Ülkelerinin Konumları. Akademik İncelemeler Dergisi, 14 (1), 315-344
- Kalfa, C. Ve Ataay, F. (2008). Yönetişim: Devlet-Toplum İlişkilerinde Yeni Bir Aşama. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Cilt: 17, Sayı: 3, 229-240
- Karagül, M. (2001). Ekonomik İstikrarsızlığın Ekonomik ve Ekonomik Olmayan Nedenleri ile Çözüm Arayışları, Yönetim ve Ekonomi, Cilt: 7, Sayı: 1, 187-195
- Kaufmann, Daniel and Kraay, Aart and Mastruzzi, Massimo, (2010). The Worldwide Governance Indicators: Methodology and Analytical Issues World Bank Policy Research Working Paper No. 5430
- Kaufmann, D. ve Kraay, A. (2002). Growth Without Governance, Policy Research Working Paper, No. 2928, Development Research Group.
- Kaya Kanlı, N. ve Aydoğuş, O. (2017). Ülke Risk Faktörlerinin Doğrudan Yabancı Yatırımlar Üzerindeki Belirleyici Etkisi, Cilt: 17, Sayı: 2
- Konak, A . (2020). G-7 Ülkelerinde İhracatın Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi: Panel Nedensellik Analizi. Bartın Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 11 (21), 232-251.
- Mauro, P. (1995). Corruption and Growth. The Quarterly Journal of Economic
- Alagöz, M. (2004). SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMANIN PARADİGMASI.. Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi 4 (8), 1-23

North, Douglass. (1990). "Institutions, Institutional Change, and Economic Performance, Cambridge University Press.

North, Douglass, (1991). "Institutions." Journal of Economic Perspectives

Özer, M.A. (2006). Yönetişim Üzerine Notlar, Sayıştay Dergisi, Sayı: 63, 79-81

Özdemir D., İmamoğlu İ. K. (2015). Yönetişim Göstergeleri Ve Büyüme: Gelişmiş Ve Gelişmekte Olan G20 Ülkeleri İçin Bir Nedensellik Analizi Uluslararası Ekonomi, İşletme Ve Politika Dergisi, 5 (1), 113-135

Rodrik, D. (2000). "Savings Transitions," The World Bank Economic Review

Sever, E. ve İğdeli, A. (2015). Enflasyon Hedeflemesi ve Ekonomik Performans İlişkisi: Türkiye Örneği. Aksaray Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 7(2), 33-42

Şeker, A. (2019). Teknolojik Gelişme ve Yüksek Teknoloji İhracatının Ekonomik Karmaşıklık Endeksi Üzerindeki Etkisi: Türkiye Örneği. Cilt:26, Sayı:2

TBB. (2002). Şeffaflığın Önemi Üzerine Bir Değerlendirme. Bankacılık ve Araştırma Grubu Yayını.

TBMM, Tutanak Dergisi, Dönem: 22, Yasama Yılı: 2, "Kamu Yönetimi Temel Kanunu Tasarısı ile İçişleri, Plan ve Bütçe ve Anayasa Komisyonları Raporları"

TESEV (2008). İyi Yönetişim El Kitabı, Tesev Yayınları, İstanbul.

Tezer, H. (2020). Uluslararası Sermaye Hareketlerinin Türkiye Ekonomisi Üzerindeki Makroekonomik Etkisinin İncelenmesi (2008-2018). Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 24 (2), 831-859.

The World Bank, (2019). Inflation, Consumer Prices

<https://data.worldbank.org/indicator/FP.CPI.TOTL.ZG>

The World Bank, (2019). GDP Per Capita,

<https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>

The World Bank, (2021). The Worldwide Governance Indicators

<http://info.worldbank.org/governance/wgi/#reports>

Türker, O. (2018). Kamu Harcamalarının Dış Ticaret Üzerindeki Etkisi: G-7 Ülkeleri Örneği. Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı: 27, 141-156

United Nations Conference on Trade and Development (UNCTD), (2020). World Investment Report

United Nations Development Programme, (1997). Reconceptualising Governance. Discussion Paper 2, New York: Management Development and Governance Division., Aktaran: Aktan, Coşkun Can, "İdeal Devlet ve İyi Yönetim: Temel İlkeler, Kurallar ve Kurumlar" Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 1, 2015, s. 55

World Bank, (1992). Governance: The World Bank's Experience, Washington DC. World Bank Publ., Aktaran: Aktan, Coşkun Can, "İdeal Devlet ve İyi Yönetim: Temel İlkeler, Kurallar ve Kurumlar" Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi, Cilt: 7, Sayı: 1, 2015, s. 56

World Bank, (1989). Sub-Saharan Africa: From Crisis to Sustainable Growth, World Bank, Washington DC.

Zafir C. Z. (2009). Neoliberalizmin Minimal Devlet Yaklaşımına Bir Eleştiri. Yönetim Bilimleri Dergisi